

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

BOLU F TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ

(Rapor No: 2021/06)

(Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 09.03.2021 tarih ve 2021/51 sayılı kararında oy birliği ile kabul edilmiştir.)

MART 2021

KISALTMALAR.....	ii
A. GİRİŞ.....	1
B. GENEL BİLGİLER.....	2
B.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	2
B.1.1. Kurumun Fiziksel Koşulları.....	2
B.1.2. Kurum Personeli.....	3
B.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER.....	4
C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	4
C.1. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	5
Kurum Kapasitesi.....	5
Isınma.....	5
Suya Erişim.....	5
Hijyen Koşulları.....	5
Tek Kişilik Koşullar.....	6
C.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE DAİR TUTUM, DAVRANIŞ VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER....	7
C.2.1. Yönetim ve Personelin Tutumu.....	7
C.2.2. Dış Dünya İle İletişim ve Açık Havadan Faydalanma.....	7
Havalandırmaya Çıkış Saatleri.....	8
Sohbet Faaliyetleri.....	8
Açık Görüş.....	8
Kapalı Görüş.....	9
Telefonla Görüşme Yapma.....	9
Tutuklu ve Hükümlülerin Mazeret İzinleri.....	10
C.2.3. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler.....	10
C.2.4. Sağlık ve Beslenme.....	12
Revir ve Psiko – Sosyal Servis.....	12
Açlık Grevinde Olan Tutuklu ve Hükümlüler.....	13
Beslenme.....	14
Covid-19 Önlemleri.....	14
E. TAVSİYELER.....	15
<i>Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler.....</i>	<i>15</i>
<i>Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler.....</i>	<i>17</i>

KISALTMALAR

- AIÖK** : Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi
- BM** : Birleşmiş Milletler
- COVID-19** : Yeni Koronavirüs Hastalığı
- CPT** : Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹
3. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.² 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 9. Maddesinde Yüksek Güvenlikli ceza infaz kurumlarının tanımı yapılmış olup bu tanıma göre “Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların

¹ Uluslararası Af Örgütü, **Combating Torture: A Manual for Action**, 1. Baskı, Londra, 2003, s. 141-142.

² 2006/10218 karar sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük, madde 10.

geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir

5. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Ziyaret heyetinde ... yer almıştır. COVID-19 salgını sebebiyle ziyaret heyeti insan hakları ve eşitlik uzmanlarından oluşturulmuş ve ziyaret “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gününbirlik olarak gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.02.2020 tarih ve 2020/116 sayılı kararı ile 25.12.2020 tarihli Başkanlık Oluru uyarınca Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 28.12.2020 tarihinde gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

B.1.1. Kurumun Fiziksel Koşulları

8. Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; 50.000 m2 açık alan, 30.000 m2 kapalı alan üzerine kurulmuştur. İhata duvarının dış kısmında Cezaevi Jandarma Bölük Komutanlığı Binası, Ziyaretçi Kabul Binası ile 2 adet 10'ar dairelik lojman binası bulunmakta olup toplamda, 80.000 m2 alana sahiptir. Ceza İnfaz Kurumu dört tarafı ihata duvarı ile örülü olup ihata duvarının üzeri dikenli tellerle kapatılarak çevrilmiştir. İhata duvarının dışında 2. nizamiye ile birlikte 8-12 metre yüksekliklerinde 5 adet Jandarma gözetleme kulesi ve 2 tanesi ihata dışında olmak üzere 6 adet nöbetçi kulübesi bulunmaktadır. İhata duvarı dışında ise; ziyaretçi kayıt ve bekleme salonu, kazan dairesi, kullanma suyu deposu ve 1. nizamiye yer almaktadır.
9. Kurum, 103 adet 3 kişilik, 61 adet tek kişilik odalardan oluşmakta ve toplam kapasitesi 368 olup yatak sayısı da 368'dir. 3 kişilik odalar 25 m2 alt kat ve 25 m2 üst kat olmak üzere toplam 50 m2 dir. 3 kişilik odaların havalandırmaları 50 m2 dir. Tek kişilik odalar 10 m2 den oluşmuş ve yan yana bulunan 2 ya da 3 oda aynı havalandırma bahçesini

kullanmaktadır. Tek kişilik odaların havalandırmaları ise 42 ile 50 m2 arasında değişmektedir. Kurumda kantin/market bulunmaktadır.

10. Kurumda 1 adet çok amaçlı salon, 2 adet açık spor sahası, 1 adet masa tenisi salonu, 10 adet iş atölyesi, 1 adet mutfak, soğuk hava depoları, personel yemekhanesi, açık ve kapalı görüş mahalleri, avukat ziyaret mahalleri, tutuklu ve hükümlü kabul alanı, görüşme odaları, kantin, müdahale ekip odası, merkez kontrol odası, kütüphane, dersane, revir, berberhane, terzihane, mescit, çamaşırhane, jeneratör odası ve sığınaklar bulunmaktadır.
11. Kurumda ısınma, merkezi kalorifer sistemi aracılığı ile sağlanmaktadır.
12. Kuruma gelen ziyaretçiler duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle de fiziki aramaları yapılmaktadır. Eşya giriş-çıkışlarının kontrolü ve yasa ile ceza infaz kurumlarından içeri girmesi yasak olan eşyaların girişlerinin engellenmesi için bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır.

B.1.2. Kurum Personeli

13.

UNVANI	MEVCUT KADRO	ÜNİVERSİTE	LİSE	ORTAOKUL
Kurum Müdürü	1	1	-	-
Kurum 2.Müdürü	2	2	-	-
İdare Memuru	2	2	-	-
Sosyal Çalışmacı	1	1	-	-
Psikolog	1	1	-	-
Bilgisayar İşletmeni	2	2	-	-
Büro Personeli	3	3	-	-
Sağlık Memuru	3	3	-	-
Ambar Memuru	2	2	-	-
Şoför	1	1	-	-
Teknisyen	2	1	1	-
Santral Memuru	1	-	1	-
Kaloriferci	1	-	1	-
Hizmetli	0	-	-	-

İnfaz Koruma Baş memuru	6	6	-	-
İnfaz Koruma Memuru	121	81	39	-
TOPLAM :	149	106	42	-

B.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

14. Kurumun genel mevcudu 329 olup; bunlardan 282 kişi hükümlü, 47 kişi de tutuklu olarak bulunmaktadır. Kurumda bulunan engelli tutuklu ve hükümlü sayısı 1'dir. Kurumda kadın tutuklu ve hükümlü bulunmamaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

15. Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna girişte heyet üyelerinin ateş ölçümünün yapılmasının ardından Kuruma giriş yapılmıştır. Ziyarete yönetim ile yapılan görüşme ile başlanmış, ardından ziyaretçi kabul arama bölümleri, aile görüşme odası, kapalı görüşme mahalli, avukat görüşme odası (şeffaf bir malzeme ile iki bölmeye ayırdığı gözlemlenmiştir), yumuşak oda³ revir, kamera odası⁴ gibi alanlar gezilerek incelenmiş, ardından Heyet tarafından objektif kriterlerle⁵ idarenin dahli olmadan günlük sayım listesinden belirlenen 20 tutuklu ve hükümlü ile avukat görüşme odasında tutuklu ve hükümlünün bulunduğu kısım ile heyetin bulunduğu kısım şeffaf bir bölmeyle ayırdığı için bulaş riski olmadan görüşülmüştür. Görüşme sonrasında geri kalan ortak alanlar incelenmiş, son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve heyetin ilk gözlem ve tespitleri, tutuklu ve hükümlülerin talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz koruma memurları ile diğer idari personel bu alanda bulunmamıştır.

³ Tabanı sert kauçuk malzeme, duvarlarda ise koyu renk keçe malzeme kullanıldığı; odada bir havalandırma penceresi olduğu gözlemlenmiştir.

⁴ Kamera kayıtlarının saklanma süresinin 6 ay olduğu, kameraların görmediği kör noktaların bulunduğu ancak muhtemel bir vakaya karşı müdahale süresinin 1.5-2 dakika olduğu bilgisi **idarece** belirtilmiştir.

⁵ Burada belirtilen objektif kriterler şunlardır: Farklı suç tiplerinden tutuklu ve hükümlülerin seçilmesi, TİHEK'e başvuruda bulunan başvuruçular, ilaveten infaz kurumu idaresinin herhangi bir müdahalesi olmadan yapılan belirlemeler.

C.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

Kurum Kapasitesi

16. 368 kişilik kapasiteye sahip Kurumda 329 kişi tutulmaktadır. Genel olarak koğuşlarda Kurum kapasitesinin aşılmadığı görülmüştür. Bu nedenle kalabalıklaşma ve kalabalıklaşma sonucu ortaya çıkan sorunlarla karşılaşılmemiştir.

Isınma

17. Kurumda ısınma doğalgaz kullanılarak koğuşlarda bulunan kalorifer sistemine gönderilen sıcak su ile sağlanmaktadır.
18. Özellikle koğuşların kapı ve pencerelerinin ısı yalıtımı bakımından verimli olmayışı nedeniyle serinlik oluştuğu tutuklu ve hükümlüler tarafından belirtilmiştir. Öte yandan Kurumun kuzey cephesinde serinlik sorununun daha belirgin olduğu anlaşılmıştır.
19. Tutuklu ve hükümlülere battaniye verilmekte olup, görüşme yapılan tutuklu ve hükümlüler tarafından kendilerinde battaniye verilmediğine ilişkin herhangi bir iddiada bulunulmamıştır.

Suya Erişim

20. Kurumda 24 saat soğuk suya erişilmektedir. Sıcak su haftada 4 gün ikişer saat verilmekte iken COVID-19 salgınının başlaması ile birlikte tutuklu ve hükümlülerin 7 gün 24 saat sıcak suya erişebildikleri ve bunun da tutuklu ve hükümlülerce olumlu karşılandığı bilgisi alınmıştır.
21. İçme suyu kuyu suyundan karşılanmaktadır. Her ay düzenli olarak Bolu Halk Sağlığı Laboratuvarına su örnekleri gönderilerek su analizi yaptırıldığı idarece belirtilmiştir.
22. Tutuklu ve hükümlülerce suyun kireçli olduğu belirtilmiştir.
23. Son 6 aylık su analizlerinin 17.02.2005 tarih ve 25730 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan İnsan Amaçlı Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik' e uygun olduğu bilgisi alınmıştır.

Hijyen Koşulları

24. Kurumda yılda iki defa ilaçlama yapıldığı, maddi imkânı olmayan tutuklu ve hükümlülere temizlik malzemesi verildiği idarece belirtilmiştir. Bunun dışında temizlik malzemeleri tutuklu ve hükümlüler tarafından kantinden satın alınmaktadır.

25. COVID-19 salgını ile birlikte çamaşır suyu ve sıvı sabun verildiği, çamaşır suyunun ayda bir verildiğini ve koğuş temizliği için yettiğini ancak sıvı sabunun yetersiz olduğu tutuklu ve hükümlüler tarafından belirtilmiş; idarece, dezenfektanların içerdiği alkol sebebiyle verilmediği bilgisi de alınmıştır.
26. Kurum içerisinde COVID-19 bilgilendirme afişlerinin (14 gün kuralı vs.) asıldığı, infaz koruma memurlarının da kurum içerisinde koruyucu tulum giydikleri, maske ve eldiven taktıkları, mesafe kurallarına riayet ettikleri, kurumdaki personelin kullanımına sunulan el dezenfektanlarının da olduğu gözlemlenmiş; ayaklarına galoş da taktıkları ancak acil müdahale anında zeminin kaygan olması sebebi ile galoş takma önlemini bıraktıkları idarece belirtilmiştir.
27. Banyo ve tuvalet bir arada olmakla birlikte bu kısımların temizliğinden tutuklu ve hükümlüler sorumludur. Çeşitli temizlik malzemeleri güvenlik gerekçesiyle koğuş dışında tutulmakta, istendiğinde görevli personelce kullanılmaktadır.
28. Koğuşlarda eksik yatak sorunu olmamakla birlikte, eski ve yıpranmış yatakların bulunduğu ancak ciddi bir hijyen problemi olmadığı tutuklu ve hükümlülerce belirtilmiştir.
29. Yeni gelen her hükümlü/ tutuklunun hepatit markerlarına bakıldığı, şüpheli görülenler aile hekimi tarafından hastaneye sevk edildiği, yılda 1 defa kesinlikle verem taraması yapıldığı, haşere ve vektörlere karşı zaman zaman teknik servis aracılığı ile bahçe ve p çıkışlarında ilaçlama yapıldığı, eğitim birimi tarafından ise gerektiği zamanlarda hükümlü/ tutuklulara ve personele hijyen eğitimi verilmekte olduğu, her ay aylık su analizi bakteriyolojik ve kimyasal yönden bolu halk sağlığı laboratuvarında incelenmekte olduğu bilgisi alınmıştır.

Tek Kişilik Koğuşlar

30. Kurumda 61 adet tek kişilik koğuş (İnfaz rejiminden kaynaklanan) bulunmaktadır.⁶ Yan yana olan 3 ayrı tek kişilik koğuşun kapısı ortak bir avluya açılmaktadır. Buradaki tutuklu ve hükümlülerin ise genel şikâyetleri tek tutulmaktan kaynaklıdır.

⁶ **eza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**, *Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları* kenar başlıklı 9. madde: “

(1) *Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, i ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış evre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir. Bu kurumlarda bireysel veya grup hâlinde iyileştirme yöntemleri uygulanır.*”

C.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE DAİR TUTUM, DAVRANIŞ VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.2.1. Yönetim ve Personelin Tutumu

31. Kurumda görev yapan personelin meslek içi eğitime (Hizmet Öncesi Eğitim, Aday Memurluk Eğitimi, Hizmet İçi Eğitim Kursu) tabi tutulduğu, bununla birlikte Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Eğitim Merkezlerince insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimler verildiği idarece belirtilmiştir.
32. Kurum bünyesinde tutulanların dilekçelerini sabah sayımlarında görevli personele teslim ettikleri, bu görevlilerin, dilekçeleri sorumlu baş memurluk personeline verdiği, baş memurluk personelinin dilekçeleri ilgili birimlere verilmek üzere gruplandığı, bu işlemin ardından nöbetçi kurum müdürüne ve ilgili birim sorumlusu İkinci Müdürüne teslim edildiği ve burada imzalanıp alakalı olduğu birimlere havale edildiği, talebe uygun işlem yapıldığı idare tarafından belirtilmiştir. Tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerde hak arama özgürlüklerinin engellenmediği, yazdıkları dilekçelerin her sabah alındığı bu konuda herhangi bir kısıtlama ile karşılaşmadıkları ifade edilmiştir.
33. Tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerde, Kurum personelin kendilerine yaklaşımından ve davranışından genel olarak memnun olduklarını belirtmişlerdir.
34. Personel sayısına ilişkin olarak; ziyaret tarihi itibarıyla 149 olan Personel sayısının yetersiz olduğu, bu durumun faaliyetleri aksattığı, personel sayısının artırılması gerektiği Kurum müdürü tarafından dile getirilmiştir. Kurumda birçok faaliyetin yapılabilmesi için en az 200 personelin olması gerektiği de aktarılmıştır.
35. Tutuklu ve hükümlülerle görüşmelerin genelde kurum 2. Müdürlerinin yaptığı; şikâyet, dilek ve temennilerini 2. müdürler vasıtası ile 1. müdüre ilettikleri ayrıca tutuklu ve hükümlülerin talepleri arasında bir ayırım gözetilmediği⁷ de idarece belirtilmiştir.

C.2.2. Dış Dünya İle İletişim ve Açık Havadan Faydalanma

⁷ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 56: “Her mahpus hapishane müdürüne ya da müdürün temsil yetkisi verdiği bir hapishane personeline, her gün talep ya da şikâyette bulunma olanağına sahiptir.”

Havalandırmaya Çıkış Saatleri

36. Kurumda, genellikle tek kişilik odalarda ağırlaştırılmış müebbet hükmü almış mahkûmlar kalmaktadır. Bu kişilerin günlük 1 saat havalandırmadan faydalanma hakları bulunmaktadır. İyi hal göstermeleri durumunda bu süre günlük 4 saate kadar çıkarılabilmektedir. Diğer tutuklu ve hükümlüler 08:00 - 16:50 saatleri arasında havalandırmadan faydalanmaktadırlar. Günlerin uzamaya başlaması ile bu sürenin uzatılacağı kurum idaresi tarafından açıklanmıştır.

Sohbet Faaliyetleri⁸

37. Kurumda sohbet faaliyetleri, mevzuat hükümleri gereğince farklı koşullarda kalan tutuklu ve hükümlülerden oluşturulan 10 kişiye kadar gruplarla gerçekleştirilmektedir. Kurumda açık görüş haftası sohbet faaliyeti yapılmamaktadır.
38. Faaliyet süresinde infaz koruma memurları grupların yanında durmamaktadır. Faaliyet grupları belirli aralıklarla değiştirilmektedir. Öte yandan sohbet hakkının kullanılma süresinin arttırılmasını talep edenler olmuştur.
39. Tutuklu ve hükümlüler ile yapılan görüşmelerde, Covid-19 salgını başlamadan önceki süreçte, sohbet haklarını kullanabildikleri ancak salgınla birlikte tedbiren sohbet faaliyetlerinin durdurulduğu bilgisi alınmıştır.

Açık Görüş⁹

40. Açık görüş alanında plastik masa ve sandalyeler bulunduğu görülmüş, en fazla 10 tutuklu ve hükümlünün aynı anda görüşme yapabildiği belirtilmiştir. Açık görüş alanı olarak belirlenen odalar içinde ihtiyacı karşılayabilecek kadar masa ve sandalye bulunmaktadır.

⁸ Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğünün Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 22/01/2007 tarih ve 45/1 sayılı genelgesi doğrultusunda: “Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.”

⁹ 17/06/2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik hükümleri doğrultusunda; “Açık görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkân verecek şekilde, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebildiği ve izlenebildiği, ceza infaz kurumunun bu iş için tahsis edilmiş özel bölümünde yapılan ziyaret ve görüşmelerdir... Açık ziyaretler, bir saatten fazla olmamak kaydıyla 09.00 17.00 saatleri arasında yaptırılır. Ziyaret süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işler.”

41. Açık görüş saatinin değişmesini talep eden tutuklu ve hükümlüler da bulunmaktadır. Ailesi şehir dışından gelen tutuklu ve hükümlülerin görüş saatini öğleden sonraya aldirmek isteme taleplerinin karşılanması talebi tutuklu ve hükümlülerce dile getirilmiştir.

Kapalı Görüş¹⁰

42. 3 bloktan oluşan Kurumda toplam 27 kabinde kapalı görüş gerçekleştirme alanı bulunmaktadır. Kabinler ses geçirmez camlarla ayrılmıştır. Kapalı görüşte tutuklu ve hükümlü ve yakını ahize ile iletişim sağlamaktadırlar. Bu kısımda bulunan plastik sandalyelerin iyi durumda olmadığı, camların ve etrafın kirli olduğu, genel bir düzenlemenin gerektiği görülmüştür. Tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerde genel olarak kapalı görüş haklarının kullanımında sorun yaşamadıkları belirtilmiştir.

43. Tutuklu ve hükümlülerden biri ile yapılan görüşmede kapalı görüş süresinin koğuştan çıktığı andan itibaren başlatıldığı iddia edilmiştir.

44. COVID-19 tedbirleri kapsamında Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 29/12/2020 tarihli ve 57551099-207.01-E.7995/145172 sayılı yazısı ve Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun 28/12/2020 tarihli Tavsiye Kararları doğrultusunda 2021 yılı Ocak ayı (16-31 Ocak) kapalı ve açık ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların en fazla 2 kişi ile kapalı olarak görüşme yapabileceği bilgisi alınmıştır.¹¹

Telefonla Görüşme Yapma

45. Her blokta üçer telefon bulunmaktadır. Tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerde telefon görüşmelerine ilişkin herhangi bir sorun yaşanmadığı dile getirilmiştir. Tekmil verme biçiminde tarif ettikleri, OHAL ile gelen karşı tarafta görüşülen kişinin de konuşma başlangıcında ismini söyleme zorunluluğunun sonlandırıldığı belirtilmiştir.

46. Tutuklu ve hükümlülerin haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası ve hücre hapis cezası infazı sırasında olmamak koşuluyla haftalık 10

¹⁰ 17/06/2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik hükümleri doğrultusunda; “Kapalı görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin her türlü maddi temasının önlenildiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebilecek şekilde izlenebildiği ve ceza infaz kurumu idaresinin bu iş için tahsis ettiği özel bölümde yapılan görüşmelerdir... Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir.”

¹¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. **Bolu F Tipi Ceza İnfaz Kurumu**, Ocak 2021 Ziyaret Programı, <https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/128/dosya/ocak2021ziyaret31-12-202016-05.pdf> (E.T. 25.01.2021).

dakika telefonla görüşme hakları bulunduğu, Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını infaz eden hükümlüler için bu hakkın 15 günde bir olmak koşuluyla eşi, altsoy ve üstsoy, kardeşleri ve vasisi ile kullandırıldığı, diğer tutuklu ve hükümlülerin kapalı görüş yapabildikleri yakınları ile kullanabildikleri bilgisi alınmıştır.

47. Tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerde haftalık kullandırılan telefonla görüşme sürelerinde daha esnek davranılması gerektiği salgın sürecinde ailelerinden daha sık bilgi almak istedikleri belirtilmiştir.

Tutuklu ve Hükümlülerin Mazeret İzinleri

48. Tutuklu ve hükümlüler biri ile yapılan görüşmede cenaze izni için memleketine gitmesine izin verildiği ancak ailesi ile çok kısa süreli bir görüşme yaptıktan sonra tekrar yola çıktıklarını belirtmiş, aile ile görüşme esnasında makul bir sürenin verilmesi gerektiği dile getirilmiştir.

C.2.3. Sosyal, Kültürel, Mesleki, Eğitsel ve Sportif Etkinlikler

49. Kurumda okuma yazma kursları (1. ve 2. kademe), yaygın eğitime erişim imkânı (açık öğretim ortaokulu, açık öğretim lisesi, açık öğretim fakültesi ve uzaktan eğitim), örgün yükseköğretim, mesleki ve teknik kurs eğitimleri, sosyal ve kültürel kurs eğitimleri, sınav hizmetlerine katılım imkânı (tüm ÖSYM sınavları, yaygın eğitim MEB sınavları), kütüphane çalışmaları, din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimleri, sosyal kültürel ve sportif çalışmalar, konferans ve seminerler ile sergiler düzenlendiği idarece belirtilmiştir.

Okul	Öğrencilik Durumu Aktif Olanlar	Öğrencilik Durumu Donuk Olanlar	Toplam
Açık Öğretim Ortaokulu	0	8	8
Açık Öğretim Lisesi	8	32	40
Açık Öğretim Fakültesi	5	10	15

50. 2019-2020 öğretim yılı içerisinde; 1. kademe okuma yazma kursuna katılan tutuklu ve hükümlü sayısının 2 olduğu, kurs sonunda başarılı olup belge alan kişi sayısının 2 olduğu, YKS' ye katılan 1 kişi olduğu, Yükseköğretim Kurumları sınavı dışında 2019-

2020 ALES sınavlarına 2, 2020 DGS sınavına ise 3 hükümlü ve tutuklunun sınavlara katıldığı ancak kazanamadıkları bilgisi alınmıştır.

51. Kurum bünyesinde çeşitli iş ve meslek eğitim kursları düzenlendiği belirtilmiştir. Bu kapsamda; aşçı çırağı kursunu tamamlayan 9, aşçı yardımcısı kursunu tamamlayan 9, bağlama kursunu tamamlayan 9, su bazlı boyama kursunu tamamlayan 9 tutuklu ve hükümlünün olduğu ifade edilmiştir.
52. Tutuklu ve hükümlüler tarafından açılan kurslarda veya odalarında yaptıkları ürünler (yağlı boya resim çalışmaları, sedef kakma ürünler, el işi boncuk ürünleri vb.) kurumun çeşitli yerlerinde (ziyaretçi kabul, x-ray giriş vb.) sergilendiği idarece belirtilmiştir.
53. Sosyal ve kültürel kurslar kapsamında; Kuran-ı Kerim okuma kursu, Kuran-ı Kerim ve Tecvit kursu, din kültürü ve ahlak bilgisi kursu olduğu idarece belirtilmiştir.
54. Kurum kütüphanesinde ziyaret dönemi itibariyle 4056 kayıtlı kitap bulunduğu belirtilmiştir. Kütüphane dışında iki adet salonda tutuklu ve hükümlülere ait kitaplar bulunmaktadır. Verilen dilekçeler ile kitapların değişimleri yapılmaktadır. Posta yolu ile mahkûmlara gönderilen kitaplar kurumun eğitim birimince kontrol edilmekte ve yasak içerikli değil ise tutuklu ve hükümlülere verilmektedir. Tutuklu ve hükümlülerin okuduktan sonra teslim ettikleri kitaplar, kapaklarının değiştirilerek içeriğine yasaklanmış kitap yerleştirilmesi sebebiyle her seferinde güvenlik gerekçesi ile kontrol edildiği idarece belirtilmiştir.
55. Tutuklu ve hükümlülerin, kütüphanede bulunan yayınlardan okumak, araştırma yapmak ve eğitim amacıyla yararlanabildikleri, ayrıca kütüphaneye kayıtlı olan kitap listelerinin odalara verilerek, bu listelerden hükümlü ve tutukluların dilekçe yoluyla talep ettikleri kitapların UYAP üzerinden kayıt yapılarak 15. günün sonunda iade edilmek suretiyle odalara verildiği, ayrıca Ceza İnfaz Kurumu personelinin de kütüphaneden faydalanabildiği bilgisi alınmış; Ayrıca yabancı dil bilgisinin (Almanca, Fransızca, Makedonca, Rusça, İtalyanca, Yunanca ve Arapça dillerine ait dil bilgisi, sözlük vs.) artırılması için gerekli olan kitapların da olduğu heyetçe gözlemlenmiştir.
56. Kurumda merkezi yayın sistemi bulunmakta olup 37 televizyon kanalının (1 tanesi belgesel kanalı, 2 tanesi sinema kanalı, 1 tanesi lig TV ve 1 tanesi ise duyurular, ders yayını ve film için kullanıldığı) yayınlanmaya devam ettiği belirtilmiştir. Talep edilen bazı kanalların bulunmadığı biçiminde tutuklu ve hükümlülerin iddiaları üzerine idarenin bu kanalları yayına açtığını ancak talep edilen bazı yayın organlarına yayın kapatma cezasının verilmesi üzerine yayından tekrar kaldırıldığı bilgisi idareden alınmıştır.

57. COVID-19 salgını ile birlikte spor faaliyetlerinde de akmaların yaşandığı idarece ve Tutuklu ve hükümlülerce belirtilmiştir. Tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerde salgın önlemi olarak aynı odada bulunanların aynı anda sportif faaliyetlerden faydalandırılabilceği talebi alınmış ve bu talep idareye de iletilmiştir.

C.2.4. Sağlık ve Beslenme

Revir ve Psiko – Sosyal Servis

58. Kurumda revir ve psiko – sosyal servis bulunmaktadır. Revirde İl Sağlık Müdürlüğü tarafından salı ve çarşamba günleri yarım gün görevlendirilen 1 doktor bulunduğu, haftanın 1 günü (Perşembe) diş doktorunun bulunduğu ve implant tedavisi dışında yeterli donanım ile tedavi imkânı sağlandığı belirtilmiştir. Kurumda bulunan 2 sağlık personelinin tam gün görev yapmakta olduğu, ayrıca sağlık memurlarının COVID-19 salgını sürecince dönüşümlü olarak çalışmadıkları bilgisi de alınmıştır.
59. Bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla, Kuruma her yeni gelen tutuklu ve hükümlünün hepatit gibi hastalıkları taşıyıp taşımadığının tespiti inceleme yapıldığı, her yıl en az bir defa verem taraması yapıldığı, haşere ve vektörlere karşı zaman zaman teknik servis aracılığıyla bahçe ve çöp çıkışlarında ilaçlama yapıldığı, eğitim birimi tarafından da gerektiği zaman hijyen eğitimi verildiği ve her ay su analizinin Bolu Halk Sağlığı Laboratuvarında yapıldığı belirtilmiştir.
60. Psikiyatrist yönlendirmesi veya psiko – sosyal servis personelinin gerekli görmesi ile psikolog tarafından düzenli görüşmelerin yapıldığı ifade edilmiştir. Tutuklu ve hükümlüler ile gerçekleştirilen her türlü görüşmede psiko – sosyal serviste görev yapan infaz koruma memuru da güvenlik gerekçesi ile aynı ortamda hazır bulunmaktadır.
61. Psiko – sosyal servis biriminde görev yapan sosyal çalışmacı ile görüşme yapılmıştır. Kurumda servis olarak verdikleri hizmetler hakkında bilgi edinilmiştir. Kişinin kuruma kabul işlemlerinin ardından kişi ile yapılan görüşme esnasında kişinin bireysel özelliklerinin işlendiği Araştırma ve Değerlendirme Formunun doldurulduğunu, form doğrultusunda mahkûma yönelik ne tür destek sağlanması gerektiğinin belirlendiğini, kişiye yönelik görüşme ve grup çalışmalarının planlandığı ifade etmiştir. Ancak grup çalışmalarına katılan mahkûm sayısının az olduğunu, 3-4 kişilik grup çalışması gerçekleştirdiklerini, bu çalışmalara adli suç tutuklu ve hükümlülerinin katıldığını belirtmiştir.

62. Sosyal servis ve revir talepleri için dilekçe ile başvuruda bulunulması gerektiği ancak acil durumlarda ve rutin işlemlerde gerekli müdahale ve işlemlerin yapıldığı idare tarafından belirtilmiştir.
63. Revirde yapılan incelemeler neticesinde, acil müdahalenin gerekli olduğu durumlarda revire tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu ilk kattan hızlı bir geçiş yolu oluşturulması veya revirin ilk kata taşınması gerekliliği görülmüştür. İkinci katta oluşturulan ve koşulların bulunduğu alandan kestirme bir geçiş de bulunmayan revire mevcut durumda bir tutuklu ve hükümlünün getirilmesinin en az on dakika sürdüğü belirtilmiştir. Özellikle kalp krizi gibi acil müdahalenin gerekli olduğu durumlarda acil müdahale için hastanın revire yetiştirilememesi söz konusu olabilecektir.
64. Hastaneye sevk işlemine ilişkin olarak; Tutuklu ve hükümlünün aile hekimliği muayenesinin yapıldığı, daha sonra il sınırları içerisinde bulunan devlet hastanelerine gerekliyse sevk edildiği, burada tedavisi mümkün olmayanların ise il dışında bulunan sağlık kuruluşlarına sevklerinin yapıldığı idarece belirtilmiştir.
65. Öte yandan tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerde dilekçe ile yapılan başvurulara yaklaşık bir ay gecikmeli olarak geri dönüş yapıldığından sıkıntı yaşandığını iddia edenler bulunmaktadır.
66. Kronik rahatsızlığı bulunan tutuklu ve hükümlülerin kontrollerinin düzenli olarak sağlandığı, tedavilerinin Kurum tarafından sağlandığı idarece belirtilmiştir.
67. Tutuklu ve hükümlülere sağlık kuruluşlarınca reçete edilen ilaçların günlük olarak Bolu Eczacılar Odası Temsilciliğine elektronik posta aracılığıyla gönderildiği, anlaşmalı eczanelerden belirli bir limit dâhilinde temin edildiği belirtilmiştir.

Açlık Grevinde Olan Tutuklu ve Hükümlüler¹²

¹² **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, Hükümlünün kendisine verilen yiyecek ve içecekleri reddetmesi kenar başlıklı, 82. madde: (1) Hükümlüler, hangi nedenle olursa olsun, kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri sürekli olarak reddettikleri takdirde; bu hareketlerinin kötü sonuçları ile bırakacağı bedensel ve ruhsal hasarlar konusunda ceza infaz kurumu hekimince bilgilendirilirler. Psikososyal hizmet birimince de bu hareketlerinden vazgeçmeleri yolunda çalışmalar yapılır ve sonuç alınamaması hâlinde, beslenmelerine kurum hekimince belirlenen rejime göre uygun ortamda başlanır. (2) Beslenmeyi reddederek açlık grevi veya ölüm orucunda bulunan hükümlülerden, birinci fıkraya gereğince alınan tedbirlere ve yapılan çalışmalara rağmen hayatî tehlikeye girdiği veya bilincinin bozulduğu hekim tarafından belirlenenler hakkında, isteklerine bakılmaksızın kurumda, olanak bulunmadığı takdirde derhâl hastaneye kaldırılmak suretiyle muayene ve teşhise yönelik tıbbî araştırma, tedavi ve beslenme gibi tedbirler, sağlık ve hayatları için tehlike oluşturmamak şartıyla uygulanır.**

...

(4) Bu maddede öngörülen tedbirler, kurum hekiminin tavsiye ve yönetimi altında uygulanır. Ancak, kurum hekiminin zamanında müdahale edememesi veya gecikmesi hükümlü için hayatî tehlike doğurabilecek ise, bu tedbirlere ikinci fıkrada belirtilen şartlar aranmaksızın başvurulur.

68. Ziyaret tarihi itibariyle Kurumda 4 tutuklu ve hükümlü açlık grevine devam etmektedir. Açlık grevinde olanların bir kısmı süresiz açlık grevindeyken bir kısmı ise 5 günlük açlık grevine girmişlerdir. Kurum idaresi açlık grevinde olan tutuklu ve hükümlüler ile psikolog tarafından görüşmeler yapıldığını, bu tutuklu ve hükümlülerin ailesine ve Bakanlığa bilgi verildiğini belirtmiştir.
69. Ayrıca açlık grevinde olan hükümlü ve tutuklular kabul ettikleri takdirde sağlık memurları tarafından günlük tansiyon, kilo, nabız ölçümlerinin yapıldığı, hayati risk oluşması halinde Aile Hekiminin önerdiği beslenme biçimine göre Benexol tablet, tuz, şeker, limon verildiği, Aile Hekiminin uygun görmesi durumunda il içi hastanelere sevk edildiği, hekimin onayı olması halinde de gerekli vitamin takviyelerinin idarece yerine getirildiği bilgisi alınmış, tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerle de bilgi teyit edilmiştir.

Beslenme

70. Yemekler, yemek arabalarında bulunan benmariler ile görevlilerce odalara salgın tedbirlerine uygun olarak dağıtıldığı ilaveten görüşme yapılan çoğu tutuklu ve hükümlü yemeklerin standartların üzerinde olduğunu belirtmiştir. Bazı tutuklu ve hükümlüler yemek miktarlarının yetersiz olduğunu, bazıları ise yemeklerin diyeteye uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Covid-19 Önlemleri

71. 16.03.2020 tarihinde Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde Koronavirüs ile ilgili sorunların çözülmesi ve gerekli koordinasyonun hızlı bir şekilde sağlanması amacıyla “Koronavirüs Takip Komisyonu” oluşturulduğu,
72. Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenen ve İnfaz kurumuna gönderilen Yeni Koronavirüs (Covid-19) Broşürünün çoğaltılarak, kurumda bulunan personel ile hükümlü ve tutuklulara dağıtıldığı, ayrıca Sağlık Bakanlığının sitesinden alınan broşür ve afişlerin ziyaretçi giriş noktalarına, ziyaretçi mahallerine, bireysel ve grup çalışması ile seminer salonlarına, yemekhane, mutfak, kantin vb. ortak kullanım alanlarına bilgilendirme amaçlı asıldığı, koronavirüs ile ilgili duyuru ve ilanları kurum kapalı devre TV kanalında sürekli yayınlanarak konu hakkında tutuklu ve hükümlülerin bilgilendirildiği,
73. Kurumda günlük temizlik ve hijyenine dikkat edilerek, personelin giriş yaptığı alanlar, kullanılan ortak alanlar, ziyaretçi mahallerinin, birimlerin, lavabo gibi umuma açık

- yerlerde elle dokunulma potansiyeli yüksek alanların, A-B-C Blokları, Ana Koridorlar ile hükümlü/tutukluların kaldığı tüm oda ve eklentileri ara geçişler, kapı kolları, tuvalet kapı kolları ile lavabolarda dezenfektasyon işlemlerinin yapıldığı, Kurumda çamaşır suyu ve dezenfektanlar ile hijyen işlemlerinin günlük olarak devam ettiği,
74. Covid-19 salgınından koruma kapsamında acil haller dışında hastane sevk işlemlerinin ertelendiği,
75. Kurum reviri düzenli olarak temizlenmekte olup odaların sürekli havalandırıldığı,
76. Kurumumuz yemekhane ve kantinde hijyen kurallarına dikkat edildiği, yemekhane ve kantinde çalışan personel ve hükümlülere salgın hastalığa ilişkin genel bilgilerin verildiği, çalışan personel ve hükümlülerin maske, bone ve eldiven kullandıkları,
77. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 01.04.2020 tarih ve E.731/58249 sayılı talimatları gereği Covid-19 Salgını Nedeniyle Personele İlişkin Alınacak Önlemler çerçevesinde Ceza İnfaz Kurumunda görevli personellerin yeterli güvenlik gruplarına ayrıldığı, bu grupların 10 günlük sürelerle Açık Ceza İnfaz Kurumunda izolasyonları sağlanarak barınma alanları temin edilmiş, personelin 24/24 esası ile görev yapmaları düzenlenmiş, kuruma en az seviyede giriş çıkışın yapılması hedeflenmiş ilaveten izolasyona girecek personele de PCR testlerinin yapıldığı, belirtilmiştir.

E. TAVSİYELER

Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

78. Kurumda bulunan yumuşak odanın duvarlarında koyu renkli ve sert bir keçe malzeme kullanıldığı, tabanın ise sert bir kauçuk malzemedan yapıldığı gözlemlenmiş bu doğrultuda duvarlarının açık renk olarak yeniden tasarlanması, sert kauçuk malzemenin tutuklu ve hükümlülerin kendilerine zarar vermelerini önleyici mahiyette olmasını engellediği bu yüzden değiştirilmesi gerektiği,
79. İdarece alınan bilgi dâhilinde Kurumda bulunan kameraların kör noktasının olduğu bu doğrultuda kör noktaların kaldırılması gerektiği,
80. Tutuklu ve hükümlülerden biri ile yapılan görüşmede kapalı görüş süresinin koğuştan çıktığı andan itibaren başlatıldığı iddia edilmiş olup bu kapsamda görüş süresinin görüşmenin başladığı andan itibaren kullanılması gerektiği,

81. Tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerde haftalık kullanılan telefonla görüşme sürelerinde daha esnek davranılması gerektiği salgın sürecinde ailelerinden daha sık bilgi almak istedikleri belirtilmiş olup, kurum güvenliği ve iç düzeninin bozulmaması şartları da gözetilerek telefonla görüşme sürelerinin bölünerek farklı zamanlarda kullanılmasını,
82. Tutuklu ve hükümlülerden biri ile yapılan görüşmede cenaze izni için memleketine gitmesine izin verildiği ancak çok kısa süreli bir görüşme yaptıktan sonra tekrar yola çıktıklarını, bu kapsamda tutuklu ve hükümlülerin cenaze mazeret izinlerini kullanırken daha hassas davranılarak aile görüşmelerinin güvenlik açısından risk oluşturmamak şartıyla makul bir süre de gerçekleştirilmesinin beklenmesi¹³,
83. Spor faaliyetlerinin COVID-19 salgını nedeniyle durdurulduğu ve tutuklu ve hükümlülerin bu imkândan faydalanamadıkları bilgisi tutuklu ve hükümlülerle ve idare ile yapılan görüşmelerle teyit edilmiş olup, salgın açısından risk oluşturmayacak şekilde

¹³ “Herhangi bir yakın akrabasının ölüm veya ciddi hastalık haberi ilgili mahpusa hemen iletilmelidir. Eğer koşullar elveriyorsa, bir mahpusun yalnız başına veya görevli eşliğinde hasta bir yakınını görmesine, bir cenaze törenine katılmasına veya diğer insani sebeplerle cezaevini terk etmesine izin verilmelidir.” Bkz. **Avrupa Cezaevi Kuralları**, R (2006) 2 sayılı Tavsiye Kararı; **Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik** m. 114’ e göre: (1) Hükümlülük süresinin beşte birini iyi hâlde geçirmiş olanlara hükümlünün isteği ile a) Ana, baba, eş, kardeş veya çocuğunun ölümü nedeniyle kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının, b) Yukarıdaki bentte sayılan yakınlarından birisinin yaşamsal tehlike oluşturacak önemli ve ağır hastalık hâllerinin veya depresyon, su baskını, yangın gibi felâketler nedeniyle zarara uğradıklarının belgelendirilmesi koşuluyla kurum en üst amirinin görüşü, Cumhuriyet başsavcılığının önerisi ve Bakanlığın, onayı ile yol dışında on güne kadar mazeret izni verilebilir. (2) Gidilecek mesafe göz önünde bulundurularak gidiş geliş için toplam dört günü geçmemek üzere yol izni verilir. (3) 5275 sayılı Kanununun 25 inci maddesi kapsamına girenler hariç, yüksek güvenlikli ceza infaz kurumunda bulunanlar da dâhil olmak üzere, güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla tehlikeli olmayan hükümlünün, dış güvenlik görevlisinin refakatinde bulunmak şartıyla, talebi ve Cumhuriyet başsavcısının onayıyla; a) İkinci derece dâhil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü nedeniyle cenazesine katılması için yol süresi dışında iki güne kadar, izin verilebilir. **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun** m.94’e göre: (1) Hükümlülük süresinin onda birini iyi hâlde geçirmiş olanlara hükümlünün isteği ile a) Ana, baba, eş, kardeş veya çocuğunun ölümü nedeniyle ceza infaz kurumu en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile b) Yukarıdaki bentte sayılan yakınlarından birisinin yaşamsal tehlike oluşturacak önemli ve ağır hastalık hâllerinin veya depresyon, su baskını, yangın gibi felâketler nedeniyle zarara uğradıklarının belgelendirilmesi koşuluyla kurum en üst amirinin görüşü, Cumhuriyet Başsavcılığının önerisi ve Adalet Bakanlığının onayı ile yol dışında on güne kadar mazeret izni verilebilir. (2) Bu Kanununun 25 inci maddesi kapsamına girenler hariç, yüksek güvenlikli ceza infaz kurumunda bulunanlar da dâhil olmak üzere, güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla tehlikeli olmayan hükümlünün, dış güvenlik görevlisinin refakatinde bulunmak şartıyla, talebi ve Cumhuriyet Başsavcısının onayıyla; a) İkinci derece dâhil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü nedeniyle cenazesine katılması için yol süresi dışında iki güne kadar, b) Sağlık Kurulu raporu ile belgelendirilmesi şartıyla ana, baba, eş, kardeş, çocuk ile eşin anne veya babasından birinin yaşamsal tehlike oluşturacak önemli ve ağır hastalık hâllerinin bulunması nedeniyle bunlardan her biri için asgari bir ay arayla toplam iki defaya mahsus olmak üzere hasta ziyareti amacıyla yol süresi dışında bir güne kadar, izin verilebilir. (Değişik ikinci cümle: 24/1/2013-6411/ 10 md.) Hükümlünün, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya (a) bendinde belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir. Yurt dışına çıkmasını gerektirmesi durumunda hükümlüye, bu madde gereğince izin verilemez.

- aynı odada bulunan tutuklu ve hükümlülerin birlikte spor faaliyetlerinden faydalandırılabilmesi¹⁴,
84. Diyete uygun beslenme imkânının olmadığı, bu noktada yaş, sağlık durumu, fiziksel durum, dini ve kültürel değerler ve çalışma koşulları göz önünde bulundurularak besleyici diyet menülerinin oluşturulması gerektiği¹⁵,
85. Tutuklu ve hükümlülerce bazı yayın organlarının da verilmesi talebi üzerine idarenin bazı kanalları yayına açtığını ancak bazı yayın organlarına yayın kapatma cezasının verilmesi üzerine yayından tekrar kaldırıldığı bilgisi alınmış olup, bu kanallardan yayın kapatma cezası devam etmeyenlerin güvenlik bakımından risk oluşturmaması şartıyla tekrar yayına verilmesi, ilaveten tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerde dile getirilen Meclis TV yayınının verilebileceği,

Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

86. Acil müdahalenin gerekli olduğu durumlarda revire tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu ilk kattan hızlı bir geçiş yolu oluşturulması¹⁶ veya revirin ilk kata taşınması, kalp krizi gibi acil müdahalenin gerekli olduğu durumlarda acil müdahale için hastanın revire yetiştirilememesi tehlikesi göz önünde bulundurularak¹⁷ F tipi Ceza İnfaz Kurumlarının mimari yapılarından kaynaklanan temel bir sorun olduğu, bu sorunun çözümü için gerekli mimari çözümlerin getirilmesi,
87. Yapılan ziyaret neticesinde kurum personel sayısının 149 olduğu, bu sayının idarece yetersiz olduğu belirtilmiş bunun sonucu olarak da bazı personelin COVID-19 salgını döneminde dönüşümlü olarak çalıştırılmadığı, infaz koruma memurlarının da salgın

¹⁴ **BM Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules)**, Kural 24: “1- Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması, devletin sorumluluğudur. Mahpuslar, topluma sağlanan mevcut sağlık standartlarından aynı şekilde yararlanır ve hukuki statülerine dayalı ayrımcılık olmaksızın, gerekli sağlık hizmetlerine ücretsiz erişime sahip olurlar.

2- Sağlık hizmetleri, genel halk sağlığı idaresi ile yakın ilişki içinde ve HIV, tüberküloz ve diğer bulaşıcı hastalıklar ile uyuşturucu bağımlılığı da dahil olmak üzere, tedavi ve bakımın sürekliliğini sağlayacak tarzda düzenlenir.” ; Ayrıca Bkz. **Avrupa Cezaevi Kuralları**, Tutuklu ve hükümlülere günde en az bir saat açık havada egzersiz yapma imkânı verilmelidir. (EPR, Kural 27.1); Açık havadaki egzersiz alanları, tutuklu ve hükümlülerin egzersiz yapabilmesi için makul derecede büyük ve kötü hava koşullarına karşı koruma sağlayacak şekilde olmalıdır. (CPT standartları)

¹⁵ **Avrupa Cezaevi Kuralları**, (EPR, Kural 22.1): Tutuklu ve hükümlülere, yaş, sağlık durumu, fiziksel durum, dini ve kültürel değerler ve çalışma koşulları göz önünde bulundurularak besleyici bir diyet sağlanmalıdır.

¹⁶ **AİÖK Standartları** s. 29

¹⁷ **Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules)**, Kural 27:

“Tüm hapisaneler, acil durumlarda tıbbi yardıma, tez elden ulaşılmasını sağlarlar. Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapisanenin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanımına sahip olur.”

sürecinde ailelerinden uzak kaldığı, yeterli personel desteğinin verilmesi ile iş yükünün hafifletilebileceği,
Gerektiği tavsiye edilmektedir.